

SAMENGESTELD DOOR
MICKEY HUIBREGTSEN

DEPUBLIEKEZAAK

MEEER

**OVER SAMEN WERKEN
IN DE 21STE EEUW**

WIJ

MaatschapWij

CREATE THE FUTURE

Bij het samenstellen van dit boek heb ik – naast de inbreng van de schrijvers – veel steun gehad van het gehele team van De Publieke Zaak/MaatschapWij, waaronder in het bijzonder Liesbeth Heenk, Kirsten Huibregtsen, Joost Marsman en Werner Schouten.

Namens het team van De Publieke Zaak/MaatschapWij

Mickey Huibregtsen

CREATE THE FUTURE

Samen werken in de tussenruimte

– Cees Anton de Vries

Samenwerken? Probeer er niet aan te beginnen. Alleen werken is vaak sneller en veiliger. Wanneer je anderen bij je werk betreft, dan vertraagt dat meestal, er zijn misverstanden en teleurstellingen. Maar soms zijn er vraagstukken waar je gewoon alleen niet uit komt. Dan kies je: of laten liggen, of toch *samen* aanpakken. Voor grote vraagstukken van deze tijd, zoals de klimaatverandering, de energietransitie, de biodiversiteitscrisis, het voedselvraagstuk kan geen enkele partij alléén de oplossing brengen.

Sterker nog, domeinen die hun bestaan ontlene aan onderlinge verschillen moeten nu samen aan de slag: overheid, bedrijfsleven, burgerij en onderwijs. De antwoorden worden gevonden tussen deze domeinen in. Maar in dat niemandsland ontbreekt een gedeelde taal. We weten niet hoe we afspraken moeten maken. Er zijn wel beelden over en weer; er zijn ook wel ontmoetingen. Maar we hebben eigenlijk geen ervaring hoe het is om echt samen te werken in de tussenruimte. Zonder gedeeld verleden groeit er ook geen vertrouwen.

Leren effectief samenwerken in de tussenruimte is dus urgent. Waarom komt het dan zo moeizaam en langzaam op gang? Het antwoord is even simpel als ontmoedigend. Wat voor ons persoonlijk geldt, geldt ook voor organisaties en systemen. Ook organisaties werken liever alleen. Een deel van hun macht en beheers reflex opzijzetten in oprechte en wederkerige samenwerking klinkt wel mooi, maar het is in werkelijkheid tamelijk beangstigend.

zal het maken en opschalen nog de nodige voeten in de aarde hebben, maar het sociaal instrumentarium is beschikbaar. Het oefenen gebeurde in kleine projecten soms in de periferie, vaak onder de radar. We hebben ontdekt wat de voornaamste succesfactoren zijn, zoals bijvoorbeeld het werken vanuit de persoonlijke droom; de vraag durven stellen: “Wat heeft dit gebied nodig?” Maar ook het ontwikkelen van nieuwe rollen en relaties, het behalen van zichtbare kleine lokale successen die ook bijdragen aan het leren van anderen elders en het opnieuw doordenken van de rol van geld en subsidie. En altijd gaat het om combinaties van fysiek ontmoeten en digitaal delen.

Nu komt het aan op het openen van het werkveld in de tussenruimte om de vele kleine stapjes samen groot en krachtig te maken. Het voorstel is, dat elk overheidsprogramma dat gericht is op een transitie 1% van het budget reserveert voor de benodigde infrastructuur en tevens de ontwikkelende werkwijze van de tussenruimte als voorwaarde stelt bij subsidieverlening. Op die manier draagt iedereen bij met kleine ‘beginnetjes’ die project na project de collectieve slagkracht doen groeien.

Cees Anton de Vries is directeur van Origame, organisatieadviseur, proces ontwerper en hoeder van leerprocessen. Hij helpt mensen en organisaties duurzame waarde te maken in de netwerkmaatschappij en is mede initiator van Earthinks, social media platform voor duurzaamheid.

Meer Wij

Over samenwerken in de 21^e eeuw

Mickey Huibregtsen (red)

MaatschapWij

Inhoud

Woord vooraf 9

Inleiding: Over Samen Werken in de 21ste eeuw 11

Het belang van Samen Werken: Resultaten van een enquête 13

1
Meer wij in de digitale wereld 21

--Annet Aris

2
Samen de rechtsstaat verdedigen 27

--Lodewijk Asscher

3
Samen werken is overal nodig 31

--Jan Peter Balkenende

4
Een nieuw sociaal contract 37

--Dick Benschop

5
Samen lachen 45

--Hans de Boer

6
Een ode aan samen 50

--Wiebe Draijer

7
Goed doen, doet goed volgen 56

--Michiel de Gooijer

8
Goed kan alleen samen, ook in de zorg 60

--Louise Gunning-Schepers

Vignet: Anita de Horde – Van Spitsbergen naar actie 66

9
Ubuntu, ik ben omdat wij zijn 68

--Jeroen de Haas

10
Impact voor een betere samenleving 73

--Tim van der Hagen

11
Een strategie en missie samen maken 78

--Cees 't Hart

12
Teamwork makes the dream work 84

--Pieter van den Hoogenband

Vignet: Joep Langen - Koeckebackers 89

13
Samen naar de sterren 91

--Vincent Icke

14
Voorbij wij/zij 95

--Jitske Kramer

15
Dit soort mensen hoort hier niet 101
--Lilian Marijnissen

Vignet: Anniek Mauser – Verrassende partnerships 106

16
Samen werken: een goed verhaal is cruciaal 108

--Joost Marsman

17
Een kunstparadijs 113

--Funda Mijde

18
Werk aan de winkel 118

--Paul Polman

19
Luister naar elkaar 123

--Kim Putters

Vignet: Talitha Muusse – Het erkennen van de ander 129

20
Samen werken op de lange termijn 131

--Hans Reus

21
'Wij' in wetenschap 135

--Wim van Saarloos

22
Het goed(e) doen 141

--Feike Sijbesma

Vignet: Laura Polder – Onderwijs schreeuwt om samenwerking 147

23
Samen werken in de tussenruimte 149

--Cees Anton de Vries

24
Samenwerken begint bij jezelf 152

--Gijs de Vries

25
Fatsoen is de regel 159

--Pieter Winsemius

26
De kurk waarop wij drijven 164

--Peter de Wit

Uitleiding: De maatschappij van de grond af weer opbouwen 168